

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

496. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EHSV VE DNECH 26. A 27. ÚNORA 2014

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Na cestě k vyváženějšímu územnímu rozvoji v EU (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2014/C 214/01)

Zpravodaj: **pan NILSSON**

Dne 9. července 2013 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Na cestě k vyváženějšímu územnímu rozvoji v EU.

Specializovaná sekce Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 12. února 2014.

Na 496. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 26. a 27. února 2014 (jednání dne 26. února), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 230 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 3 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry

1.1 Na prvním Evropském venkovském parlamentu (tj. fóru evropských a národních venkovských organizací), jež EHSV pořádal dne 13. listopadu 2013, bylo učiněno prohlášení „**Celá Evropa musí být živá**“. Venkovské oblasti mohou prostřednictvím vhodných politik vzkvétat a stejně jako města přispívat k blahobytu v Evropě. Parlament požádal o víceoborové politiky na místní úrovni přizpůsobené jednotlivým zeměpisným oblastem, které by vycházely z účasti a partnerství.

1.2 Toto stanovisko se k tomuto problému staví čelem a vzhledem k rostoucí nerovnováze mezi územními celky v jednotlivých státech i regionech požaduje vyváženější rozvoj, aby se všechny části EU mohly podílet na územní soudržnosti jakožto cíli stanoveném v Lisabonské smlouvě.

1.3 Nejkritičtější hrozbu pro venkovské ekonomiky lze spatřovat ve vyliďňování. Mnoho venkovských oblastí je vyliďňováním vážně postiženo. V některých zemích a oblastech dosahují zaznamenané údaje dramatické výše: vyliďňování se pohybuje okolo 1 %, někdy i více. Situace je však velmi nerovnoměrná. Většina venkovských oblastí EU úbytek obyvatelstva nezaznamenává a jsou pro lidi a podniky i nadále atraktivním místem.

1.4 EHSV zdůrazňuje, že na všech úrovních je nutné přijmout důrazná politická opatření k řešení ekonomických a sociálních důsledků vyliďňování. Důraz by měl být kladem na **pracovní místa, infrastrukturu a služby** a podpořit by ho měly integrované politiky rozvoje venkova na všech úrovních (evropské, státní, regionální) usilující o využívání místních vnitřních zdrojů. Mělo by se plně využít všech programů EU, zejména politiky soudržnosti a jejích nástrojů rozvoje venkova a místního rozvoje, jako je např. Leader či komunitně vedený místní rozvoj. Členské státy musí vyčlenit finanční prostředky pro oblasti nejvíce zasažené vyliďňováním.

1.5 Každé politické rozhodnutí se zeměpisným rozměrem by mělo být posouzeno s ohledem na jeho územní dopad. Větší pozornost by se měla věnovat stávajícím environmentálním a socioekonomickým posouzením a měly by být stanoveny nové kvantitativní a kvalitativní ukazatele.

1.6 Současně s rozvojem primárního sektoru je zapotřebí politický rámec pro diverzifikaci a podporu podnikatelské činnosti prostřednictvím investic, inovací a poznatků. V některých oblastech, např. u potravin a energie, by se měly propagovat krátké dodavatelské řetězce. Zvážit by se měly taktéž pobídky k decentralizaci.

1.7 Životně důležité je vytváření pracovních příležitostí. V praxi se musí zaručit právo na vzdělávání a odbornou přípravu, a to tak, že se bude investovat do příslušných zařízení na podporu znalostí a technologie. Hlavním zájmem by mělo být vytváření atraktivních pracovních míst pro mladé lidi. Je zapotřebí posílit stabilitu venkovských oblastí vytvořením podmínek, které usnadní nástup mladých zemědělců. Měl by se uvolnit potenciál žen jakožto pracovníků a podnikatelek. Zaměstnávání legálních přistěhovalců – pokud bude podpořeno doprovodnými antisegregačními opatřeními – by mohlo být příležitostí k jejich začlenění jako aktivních aktérů rozvoje venkova.

1.8 Ke snížení geografických nerovností a zatraktivnění venkovských oblastí pro lidi a podniky je nutné investovat do infrastruktury, tj. do efektivní dopravy a komunikačních (včetně vysokorychlostního připojení) a energetických propojení.

1.9 Další klíčovou podmínkou zatraktivnění venkovských oblastí a snížení územní nerovnováhy je odpovídající nabídka služeb, a to jak komerčních služeb, tak sociálních služeb obecného zájmu. Naléhavě nutné je investovat nejen do různých typů zdravotních, vzdělávacích a pečovatelských zařízení, ale i do kulturních a dalších volnočasových aktivit.

1.10 EHSV se domnívá, že základním předpokladem dosažení lepší územní rovnováhy v Evropské unii je participativní demokracie. Lidé žijící ve venkovských oblastech a organizace, které je zastupují, by měli být zapojeni do plánování a uskutečňování politik územní soudržnosti a činností s ní souvisejících. Měla by se účinně uplatňovat zásada partnerství strukturálních fondů EU a měla by být rozšířena i na další oblasti politiky.

1.11 EHSV jakožto most mezi institucemi a občanskou společností podporuje myšlenku opakovat pořádání Evropského venkovského parlamentu jakožto evropského venkovského fóra s širším zastoupením a chce se na této iniciativě podílet.

2. Důvody pro předložení stanoviska z vlastní iniciativy

2.1 Hlavním cílem tohoto stanoviska EHSV je prezentovat důvody pro posuzování územního dopadu příslušných politik EU, aby se řešilo vyřizování určitých venkovských oblastí.

3. Úvod

3.1 Různé kultury, jazyky a historie: Evropská unie je velmi rozmanitá, existují však společné zásady a ideály, které nás všechny spojují a které jsou zakotveny v článku 2 Smlouvy⁽¹⁾. Důstojná práce, přístup k hospodářským a sociálním službám obecného zájmu a vysoké environmentální normy jsou základními potřebami ve všech regionech.

3.2 Podmínky však nejsou v celé EU stejné. Nerovnosti mohou zahrnovat historické odlišnosti a zděděné kulturní systémy, kontrastující politické systémy, odlišné modely socioekonomického vývoje či řadu kombinací těchto faktorů. Je nutné důkladněji poznat složitý fenomén zeměpisných nerovností a jeho dopady na politiky a přístupy.

⁽¹⁾ V článku 2 Smlouvy o EU se uvádí, že „Unie je založena na hodnotách úcty k lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, právního státu a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin“. Členským státům je společná „společnost vyznačující se pluralismem, nepřipustností diskriminace, tolerancí, spravedlností, solidaritou a rovností žen a mužů“.

3.3 Venkovské oblasti se setkávají se stejným problémem: ve své schopnosti vytvářet kvalitní udržitelná pracovní místa zaostávají za městskými oblastmi⁽²⁾. Příjmy jsou v průměru o 25–30 % nižší než v městských oblastech, ve střední a východní Evropě může rozdíl dosáhnout až 50 %. Je v nich méně pracovních příležitostí a navíc v užší škále ekonomických činností. Špatná infrastruktura, včetně nízké kvality širokopásmové komunikace, malá dostupnost komerčních a sociálních služeb a chybějící vzdělávací zařízení, zařízení pro odbornou přípravu a kulturní a sportovní zařízení přispívají ke značnému odlivu venkovského obyvatelstva, zejména mladých lidí a převážně mladých žen.

3.4 Celková situace však není tak bezútěšná. V období 2000–2010 zaznamenaly převážně venkovské oblasti v průměru o něco vyšší růst než městské oblasti⁽³⁾. To je rovněž odrazem mnoha zajímavých způsobů využívání vnitřních a jiných místních zdrojů, jimiž se venkovským komunitám podařilo řešit výzvy a dosáhnout pozitivních výsledků⁽⁴⁾. Při nedávných krizích se venkovské oblasti ukázaly jako stabilnější a projevíly vyšší míru odolnosti. Nedávná studie rovněž ukázala, že v důsledku nákladů způsobených dopravními zácpami a vysokého nájemného se ekonomické činnosti začínají šířit do méně rozvinutých (často venkovských) regionů.⁽⁵⁾

3.5 Nevyvážený rozvoj evropských států, regionů a venkovských a městských společenství je jednou z největších výzev. Země střední a jihovýchodní Evropy v procesu přistoupení k EU znovu objevily úlohu, již by v jejich regionech a místních společenstvích mohly hrát **zodpovědné územní subjekty**, a místní a regionální rozvoj se pro ně nyní stal hlavní oblastí zájmu. Zájem o místní a regionální rozvoj byl oživen rovněž v jiných evropských regionech.

3.6 Řídce zalidněné oblasti a opuštěné vesnice se nacházejí v celé Evropě a tento problém je společný i těm nejmenším zemím. Tyto řídké osídlené oblasti mají specifické rysy a potřeby. I přes své rozdíly však musejí řešit přinejmenším čtyři společné problémy: zeměpisná izolovanost a související vysoké náklady na dopravu, demografické problémy (emigrace, stárnutí a nízká míra plodnosti), slabá a nepružná struktura hospodářství a nízký průměrný příjem někdy doprovázený kritickou venkovskou chudobou.

3.7 Stanovisko se snaží stručně popsat, jak mohou venkovské oblasti přispět k územní a sociální soudržnosti prostřednictvím využívání svých vnitřních zdrojů v rámci integrované rozvojové politiky, a překonat tak hospodářskou krizi, zachovat a vytvářet pracovní místa a chránit životní prostředí. Rozhodující úlohu hrají v řadě regionů zemědělství a zemědělsko-potravinářský průmysl. Je však zapotřebí vyšší diverzifikace. Všechna odvětví musí být schopná přispět, pokud budou mít podporu cílených politických opatření.

4. Obecné připomínky

4.1 Výzvy pro tvůrce politik EU

4.1.1 Opatření týkající se hospodářské, sociální a územní soudržnosti stanovená v článcích 174–178 Lisabonské smlouvy stanoví harmonický vývoj EU a snižování rozdílů v rozvoji, přičemž se zaměřují na oblasti znevýhodněné přírodními nebo demografickými podmínkami a vyzývají členské státy, aby prováděly a koordinovaly své hospodářské politiky tak, aby dosahovaly uvedených cílů.

4.1.2 Podle Evropské komise má územní soudržnost zabezpečit harmonický rozvoj Evropy jako celku a zajistit, aby Evropané mohli vytěžit maximum z charakteristických rysů různých evropských regionů. Územní soudržnost je tedy prostředkem, který činí z rozmanitosti výhodu, jež přispívá k udržitelnému rozvoji celé EU⁽⁶⁾.

4.1.3 Regiony zahrnují jak dynamické, tak problémové oblasti. Je obtížné nalézt rovnováhu mezi politickou a územní soudržností, neboť regiony jsou ze své povahy heterogenní. Proto je zapotřebí politické perspektivy založené na spolupráci mezi regiony a koordinaci různých odvětvových politik v partnerství s územními subjekty. Klíčovým prvkem každého přístupu regionální politiky je rovněž zásada subsidiarity, jelikož je vždy vhodnější řešit specifické komunální problémy na místní úrovni.

⁽²⁾ Viz např. informační zpráva CESE 452/2011, zpravodaj: pan Narro, a Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 25–31.

⁽³⁾ Pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 82–86.

⁽⁵⁾ ESPON (2013). Program CAEE – The case for agglomeration economies in Europe, Project 2013/2/1.

⁽⁶⁾ Evropská komise, Generální ředitelství pro regionální politiku, 2008.

4.1.4 Co se týče politiky EU, je nejdůležitějším nástrojem zemědělství a rozvoje venkova společná zemědělská politika. Neměla by však být jediným nástrojem – členské státy by se na udržitelnost venkovských oblastí měly zaměřit rovněž při přípravě operačních programů jiných fondů.

4.2 Vylidňování

4.2.1 Statistiky EU ⁽⁷⁾ ukazují, že v letech 2008 a 2009 zaznamenaly evropské venkovské oblasti jen nepatrný nárůst počtu obyvatel (0,1–0,2 %). V letech 2010 a 2011 počet venkovského obyvatelstva stagnoval, zatímco počet obyvatel městských regionů vzrostl zhruba o 0,5 %. Situace je však velmi nerovnoměrná. V mnoha venkovských oblastech počet obyvatelstva v posledních pěti letech vzrostl. V roce 2011 počet venkovského obyvatelstva průměrně vzrostl v 8 z 27 zemí. Velmi negativní čísla byla ve stejném roce naopak zaznamenána zejména v Lotyšsku a Litvě, kde počet venkovského obyvatelstva klesl o 2 %, a dále v Bulharsku (– 1 %). V Portugalsku, Německu, Rumunsku a Maďarsku dosahovala okolo – 0,5 %.

4.2.2 Pokud analyzujeme region po regionu (NUTS III), jsou čísla ještě dramatičtější. Ve zhruba 100 z 1 300 takových oblastí došlo v období 2007–2011 k 5 % (a v některých případech i vyššímu) úbytku počtu obyvatel. Většina z nich se nachází ve výše uvedených zemích. Bulharsko, Litva a Lotyšsko se vymykají trendu, vylidňování je zde obecně vysoké. V Německu jsou tyto regiony soustředěny do východní a v Portugalsku do centrální části.

4.2.3 Statistiky rovněž ukazují, že obyvatelstvo je v EU rozmístěno výrazně nerovnoměrně, z čehož plynou obrovské rozdíly mezi průměrnou hustotou zalidnění jednotlivých regionů a mezi městskými a venkovskými oblastmi. Nejnezpokojivějším demografickým rysem je však pravděpodobně překvapivě nízká hustota zalidnění některých regionů oproti stavu před 50–100 lety. Vylidnění je nutné považovat za nejkritičtější hrozbu pro venkovskou ekonomiku, a to nejen protože omezuje možnosti růstu, způsobuje environmentální problémy, ovlivňuje sociální strukturu a komplikuje poskytování veřejných služeb, ale také protože může ohrozit samotnou existenci malých měst a vesnic jakožto obydlených sídel.

4.2.4 Tato tendence pokračuje. S velmi rychlým růstem měst v důsledku umístění průmyslu a služeb je spojen odliv pracovní síly z venkovských oblastí. Restrukturalizace zemědělských činností podněcuje další migraci z venkova do měst. Vysídlování může být rovněž způsobeno rozsáhlými investicemi do infrastruktury. Vylidňování venkova, při němž odliv obyvatel z venkova převyšuje přirozený růst, způsobuje pokles počtu obyvatel na kritickou úroveň a rovněž demografické stárnutí.

4.2.5 Vylidňování venkova má různé typy environmentálních dopadů. Když například lidé opustí určitou oblast, převládne v ní jeden typ přírodního stanoviště, který nahradí rozmanitou mozaiku krajinných typů udržovaných člověkem. Tato „ekologická homogenizace“ může vést k poklesu biologické rozmanitosti na místní úrovni. Mezi další typy environmentálních dopadů patří degradace půdy následkem špatné údržby teras v horských oblastech, jako je tomu např. v širokých pásmech Středomoří a jihovýchodní Evropy.

4.2.6 Kromě toho se v souvislosti s vylidňováním upozorňuje na další záležitosti, např. hospodaření s lesy a rizika lesních požárů ve Středomoří a potenciální bezpečnostní problémy na vnějších hranicích EU.

4.3 Úloha organizované občanské společnosti

4.3.1 EHSV již dříve zdůraznil, že **participativní demokracie** uznávaná jako jedna ze zásad demokratického fungování Unie je nezbytnou podmínkou dosažení lepší územní rovnováhy v Evropské unii ⁽⁸⁾. Zástupci organizované občanské společnosti by měli mít možnost podílet se na regionální a místní úrovni odpovědným a průhledným způsobem na definování a provádění politik a činností v oblasti územní soudržnosti. Měla by se účinně uplatňovat zásada partnerství strukturálních fondů EU a měla by být rozšířena i na další oblasti politiky, jež mají dopad na venkovské oblasti.

4.3.2 Tradiční sociální partneři a socio-profesní organizace mají na jedné straně klíčovou roli při řešení rostoucí územní nerovnováhy prostřednictvím podpory zaměstnanosti a podniků, které zlepšují pracovní a životní podmínky.

⁽⁷⁾ Rural development – Yearbook on Regional statistics, str. 238 a dále, Eurostat.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 123–129.

4.3.3 Na druhé straně je po celé Evropě na vzestupu venkovské hnutí. V některých zemích se objevilo teprve nedávno, v jiných existuje již mnoho let. (Jeho průkopníky je třeba hledat především v severní Evropě.) Na vnitrostátní úrovni se tato hnutí organizují do federací a sítí zahrnujících jak tradiční socio-profesní organizace, tak nové iniciativy na místní úrovni. Dávají pomocí přístupu zdola nahoru hlas lidem žijícím ve venkovských oblastech a podporují nové podniky a organizují místní produkci a služby.

4.3.4 EHSV uspořádal v listopadu 2013 první tzv. Evropský venkovský parlament⁽⁹⁾ neboli fórum pro národní a evropské organizace zapojené do venkovských otázek, jehož smyslem je posílit venkovské hnutí a v Evropě a dát mu společný hlas. Zaměřuje se hlavně na ovlivňování evropské politiky venkova, zlepšení dialogu mezi politickými činiteli a místní úrovní a výměnu osvědčených postupů.

4.3.5 EHSV, jenž představuje institucionální most k občanské společnosti, by mohl umožnit lidem žijícím ve venkovských oblastech a jejich organizacím sehrát vedoucí úlohu v procesu utváření a provádění politik venkova. Výbor tedy podporuje myšlenku opakovat pořádání Evropského venkovského parlamentu, tj. evropského venkovského fóra rozšířeného i na socio-profesní organizace a sociální partnery, a chce se na této iniciativě podílet. Tento parlament by rovněž mohl sloužit jako vazba na jeho styčnou skupinu.

4.4 Posuzování územního dopadu

4.4.1 EHS již dříve navrhl, aby se právní předpisy, politiky a programy Evropské unie analyzovaly z hlediska jejich dopadu na územní soudržnost. Komise má zvláštní odpovědnost za provádění tohoto posouzení dopadu, jehož by se měly aktivně účastnit všechny dotčené subjekty⁽¹⁰⁾.

4.4.2 Tento návrh nedávno zopakoval Výbor regionů, který požádal, aby „odvětvové politiky hned od začátku posuzovaly územní rozměr svých opatření stejnou měrou jako ekonomické, ekologické a sociální dopady“, a vyzval k využívání „spolupráce místních a regionálních orgánů v souvislosti s nasměrováním konzultací k zainteresovaným i dotčeným subjektům“⁽¹¹⁾.

4.4.3 Tuto koncepci posouzení dopadu již obsahují různá horizontální ustanovení ve Smlouvě o fungování Evropské unie (články 8 až 12). V těchto ustanoveních se uvádí, že „při vymezování a provádění svých politik a činností přihlíží Unie“ k požadavkům spojeným se sociálním rozměrem, rovností žen a mužů, životním prostředím, ochranou spotřebitelů a zákazem diskriminace.

4.4.4 Tvůrci politik by si při přijímání rozhodnutí měli položit jednu otázku: Jaký dopad tohoto aktu lze očekávat? Přivede více lidí do měst, nebo je udrží na venkově? Okamžitě schváleny by měly být pouze ty politiky, které zlepšují územní rovnováhu nebo ji přinejmenším nemění. Jakékoliv rozhodnutí, které by tuto rovnováhu narušilo tím, že by zvýšilo koncentraci obyvatel do měst, by mělo podléhat posouzení dopadu, z něhož by vyplynulo, že jeho přínosy převažují nad tímto nedostatkem.

4.4.5 Mělo by se provést posouzení dopadu odvětvových politik, zejména dopravní politiky, politiky v oblasti IKT, energetické politiky, environmentální politiky, zemědělské politiky, obchodní politiky, politiky hospodářské soutěže a výzkumné politiky⁽¹²⁾.

4.4.6 Komise by za tímto účelem měla zaručit, že se bude věnovat náležitá pozornost územnímu rozměru ve strategickém posuzování vlivů na životní prostředí⁽¹³⁾ a pokynům pro posuzování dopadu. Mimoto je však nutné vytvořit další specifické kvantitativní a kvalitativní ukazatele, a to nejen co se týče socioekonomického či environmentálního rozměru, ale i rozměrů méně měřitelných, jako je např. úbytek tradičních dovedností.

5. Konkrétní připomínky

5.1 Dobře vyvážený územní rozvoj znamená vyrovnanější a udržitelnější využívání přírodních zdrojů, které přináší ekonomické zisky z menšího nahromadění a nižší náklady. Prosperita ve venkovských oblastech bude ve velké míře záviset na schopnosti mobilizovat občany a místní zdroje a zároveň na rozvoji lokalizačních faktorů, jež zatraktivní životní a ekonomické podmínky pro lidi a podniky. Záporné úspory či negativní externality městských aglomerací jsou v rozporu s vyhlídkami na dobrou kvalitu života pro všechny.

⁽⁹⁾ Evropský venkovský parlament vychází z koncepce švédského Venkovského parlamentu, který existuje více než 20 let. Toto fórum se koná jednou za dva roky a skládá se z národních venkovských organizací (socio-profesních a jiných) a z místních komunitních skupin.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 228, 22.9.2009, s. 123–129.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 280, 27.9.2013, s. 13–18.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 15–18.

⁽¹³⁾ Úř. věst. L 197, 21.7.2001, s. 30–37 (není k dispozici v češtině).

5.2 Paralelně k nadmíru využívaným městským a příměstským oblastem existuje mnoho venkovských oblastí s nevyužitým rozvojovým potenciálem. V odlehlých oblastech ležících daleko od velkých měst hrají klíčovou úlohu v poskytování přístupu ke službám malá a středně velká města, a zajišťují tak pokračující atraktivitu těchto oblastí pro život. Udržení těchto venkovských středisek bude mít velký význam pro zvládnutí zániku služeb a přílivu obyvatel z menších vesnic v přilehlé oblasti – podmínkou bude zajištění vyhovující veřejné dopravy.

5.3 Tržní síly nemohou samy o sobě poskytnout pobídky, které jsou nutné k nápravě současného trendu. Proto je nutné přijmout na všech politických úrovních opatření k řešení ekonomických a sociálních důsledků vyhlazování a k zatraktivnění venkovských oblastí pro lidi i podniky. Je zapotřebí vyváženého souboru pobídek, které by stimulovaly investice, inovace a poznatky a vytvářely příležitosti k životu a práci ve venkovských oblastech. Důraz by měl být kladen na pracovní místa, infrastrukturu a služby a podpořit by ho měly integrované politiky rozvoje venkova na všech úrovních (evropské, státní, regionální).

5.4 Mělo by se plně využít všech programů EU, zejména politiky soudržnosti a jejích nástrojů rozvoje venkova a místního rozvoje, jako je např. Leader či komunitně vedený místní rozvoj. Členské státy musí vyčlenit finanční prostředky pro oblasti nejvíce zasažené vyhlazováním.

5.5 Náležitým způsobem by se mělo rovněž upravit soutěžní právo, aby umožňovalo udělení potřebných výjimek. Pokud navržené změny ovlivní mzdové náklady, musí se o nich jednat prostřednictvím normálního sociálního dialogu mezi sociálními partnery.

5.6 Nejdůležitějším konkrétním projevem územní soudržnosti je zaručení rovného přístupu k službám obecného zájmu pro všechny evropské občany, bez ohledu na místo, kde žijí či pracují. Aby snížily geografické nerovnosti, je nutné investovat do infrastruktury, s jejíž pomocí dojde k rozvoji nejzranitelnějších a nejdlehlějších oblastí, tj. do efektivní dopravy a komunikačních (včetně vysokorychlostního připojení) a energetických propojení.

5.7 Je nutné zlepšit životní podmínky lidí ve venkovských oblastech, včetně těch nejvíce znevýhodněných, a to prostřednictvím odpovídající nabídky služeb, která je další klíčovou podmínkou snižování územní nerovnováhy. Týká se to jak komerčních služeb, tak služeb obecného zájmu. Venkovské oblasti se stanou atraktivními pro lidi i podniky, pokud se kromě různých typů zdravotních, vzdělávacích a pečovatelských zařízení bude investovat i do kulturních a dalších volnočasových aktivit.

5.8 Využívání vnitřních zdrojů rovněž znamená vytváření krátkých dodavatelských řetězců, které jsou ekonomicky, sociálně a kulturně výhodné nejen pro zemědělce, ale i pro jiné podniky, spotřebitele a venkovské oblasti obecně. Dobrým příkladem jsou krátké řetězce u potravin a energie. Tento typ výrobního modelu se musí podpořit, neboť nadnárodní maloobchodní řetězce využívají dodávky od místních producentů velmi zřídka, a to i v případech, kdy určitá dobře organizovaná dodavatelská strana může zaručit spolehlivý přísun produkce.

5.9 Životně důležité je vytváření pracovních příležitostí. V praxi se musí zaručit právo na vzdělávání a odbornou přípravu. Naléhavě nutná je příprava k zaměstnání, která pracovní síle umožní přizpůsobit se potřebám nového výrobního modelu⁽¹⁴⁾. Hlavním zájmem by mělo být omezení odlivu mladých lidí z venkovských oblastí, a to především žen, které k emigraci více inklinují. Společnost může jen získat, pokud na venkově zajistí pracovní místa, která mladým rodinám umožní využít přírodního prostředí na venkově jako vhodného místa k výchově dětí. EHSV se již dříve zasazoval za důrazná opatření, která by mohla uvolnit potenciál žen jako pracovník a podnikatelek, a umožnit jim tak, aby se staly hybatelkami růstu a inovací, a poskytnout jim odpovídající poznatky a technologie⁽¹⁵⁾.

5.10 Pozitivní koloběh by mohla odstartovat kvalitní pracovní místa ve vyspělých kreativních odvětvích, která by přitáhla nejen ekonomické činnosti, ale také kulturní iniciativy a jiné druhy služeb, které mohou pro mladé lidi učinit život na venkově zajímavějším a odradit je od odchodu.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 347, 18.12.2010, s. 41–47.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 29–33.

5.11 Jsou zapotřebí radikální diverzifikační a decentralizační⁽¹⁶⁾ opatření, s jejichž pomocí by se vytvořila nová pracovní místa ve venkovských oblastech nejvíce zasažených vylidňováním. Musí se proto zavést programy určené těmto oblastem, na něž budou vyčleněny zvláštní finanční prostředky. Měly by se šířit osvědčené postupy z venkovských oblastí, jimž se podařilo postavit se výzvě vylidňování a zůstat dobrými lokalitami pro lidi i podniky.

5.12 Vnitřní trh a právo volného pohybu umožňují zemědělcům zahájit zemědělskou činnost v jiných členských státech, kde jsou příležitosti lepší než v jejich vlasti. Příkladem jsou nizozemští zemědělci, kteří se usazují v Rumunsku. Tyto možnosti mobility a koupě půdy by však neměly stavět do nevýhody existující zemědělské systémy a malé vlastníky.

5.13 EHSV již požádal, aby se migrujícím pracovníkům ve venkovských oblastech dostávalo rovného zacházení, a zavedly se proto minimální normy pro pracovní a životní podmínky. Do tohoto procesu by se měli zapojit i sociální partneři⁽¹⁷⁾. Integrační proces, jež podpoří účinná antisegregační opatření, by mohl být příležitostí, jak z legálních přistěhovalců učinit zdroj rozvoje venkova.

V Bruselu dne 26. února 2014

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁶⁾ Vynikajícím příkladem decentralizace je nové datové středisko portugalského Telecomu v blízkosti města Covilhã v horském masívu Serra da Estrela.

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 25.